

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Volumen ...**

Virtvtes Theologicæ. Libro Triplici Fidei, Spei, & Charitatis materias expono

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1663**

Caput 7. Circa Timorem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80695](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80695)

Seccio II. De Spe, Dubia.

III

D V B I V M X.

An in beatis maneat habitus Spei infusus?

⁵⁷ *Manet.* **M**anet quidem. Quia in illis est actus Spei circa corporis gloriam, qui est Theologicus, & supernaturalis: eo enim sperant eam gloriam à Deo potente supernaturaliter ex parte modi. Nā corporis gloria non est physice debita beatis. Vel quia in illis est gaudium de beatitudine animæ adepta, quod etiā est supernaturale. Ergo in illis est habitus infusus spei ut præfatos supernaturales actus connaturaliter eliciant. Sic Suar. de spe d. 1. sect. 8. Becan. de spe. c. 17. q. 6. Coninch. d. 4. dub. 10. Addunt tamen, hunc habitum non manere in beatis sub denominatione spei. Vel quia nullum actum vere spei eliciunt, ut Coninch ait: vel quia non eliciunt principalissimum actum spei circa gloriam adipiscendam, ut Suarius docet.

⁵⁸ *Non manet.* Non manet. Quia quāvis in beatis sit actus ille spei circa corporis gloriam, qui est Theologicus, & supernaturalis: tamen cōuenientius est, eum actum secundarium quidem, & minus principale, non elici perfectē & connaturaliter medio habitu infuso, sed concursu peculiari Dei: quam in beatis admittere varietatem, ac destructionem illius habitus; qui tandem post adeptam gloriam corporis, destruendus esset: quia in æternum futurus erat otiosus, & loco illius futura sit tentio seu comprehensio, eius, quod speratur. Ita Valq. 3. p. d. 43. capit. 2. Turrian. & Granado, quos citat & sequitur Gasp. Hurtado de spe. d. 1. diff. 11. Valent. 1. 2. dub. 5.

⁵⁹ *Huius sequor.* Huius sequor. adiciens, actum gaudij, quo beati fruuntur ob beatitudinem animi adeptam, ut bono proprio ex propria complacentia, quamvis sit Theologicus, & supernaturalis, quia est ob bonitatem Dei visi qua est ipsi beatis bonus ex complacentia ipsorum ut civium supernaturalium: non elici ab habitu infuso spei; quia non est actus spei, ut patet: & est diversæ speciei ab illo; quia voluntas eo actu tendit diverso modo in illa objecta quam actu spei quo tendit efficaciter, erēctē, & confidenter, & non actu gaudij: & diverso modo movetur à bonitate Dei visi, ac quando sperat Deum videre.

D V B I V M XI.

An in Christo Domino in hac vita existens fuerit Spes, quoad habitum?

⁶⁰ *Non fuit.* **N**on fuit. Quia cognovit Christus se gloriam sui corporis, & sui nominis exaltationem certo cōsequaturum: nec timuit amittere, eo quod virtute suppositoque divino erat roboratus. Sic nonnulli olim Theologi. Fuit plane. Quia gavisus fuit de visione beata, tum ob gloriam Patris, tū quia illi erat bonum proprium. Et insuper spem habuit cōsequendi gloriam sui corporis, exaltationemque sui nominis, quibus perfectius Deo vni-retur. Ita D. Tho. 3. p. qu. 7. art. 4. & ibi Suar. in Esob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

comment. Valq. d. 43. c. 2. Castro Palao p. 1. tr. 5. d. 1. p. 1. n. 4. Coninch de spe. d. 19. dub. 11. concl. 1. 2. & 3.

Hoc mihi omnino certum. Quia licet Christus Dominus certo cognovit se omnia illa cōsequaturum: ad rationem spei non videtur necessaria contingentia, sed solummodo possibilitas cum difficultate. Fuit autem Christo Domino gloria sui corporis, exaltatioque nominis possibilis consequi cum gravi difficultate, & arduitate: siquidem summis doloribus, ac morte acerbissima illa consequi debuit. Luc. ult. Oportebat, Christum pati, & ita intrare in gloriam suam. Ergo licet in aliis beatis non esset agnoscendus habitus spei secundum suam denominationem, quia neque sperant gloriam animæ cum iam habeant, neque gloriam corporis, ut rem arduam & difficilem, cum absque illo labore eam consequuturi sint in Christo Domino agnoscendus est habitus spei quoad gloriam sui corporis, propriūque nominis exaltationem?

⁶² *Hoc mihi omnino certum.*

D V B I V M XII.

An anime in purgatorio existentes habeant propriissimum Spei actum?

Non habent. Quia licet beatitudo illis sit possibilis, & absens, quia tamen sunt de illius consecutione omnino certæ, non videntur de illius consecutione proprie spem habere, cuius obiectum debet esse aliquomodo speranti contingens. Sic Lorca 2. 2. sect. 2. d. 9. n. 7. & 8.

⁶³ *Nō habent.*

Habent quidem propriissimum spei actum. Quia illis beatitudo est possibilis, absens, & acquisita difficilis, siquidem debent tot gravissimis Cruciatibus pro illius consecutione affici. Ita D. Tho. 2. 2. q. 18. a. 3. Coninch d. 19. dub. 11. n. 146. Suar. de spe. d. 1. sect. 8. n. 4. Castro Pal. p. 1. tr. 5. d. 1. p. 1. n. 5.

⁶⁴ *Habent quidem.*

Probabilior hac mihi sententia est. Nam quod certo sciant, se beatitudinem consecuturas, in causa esse non potest, quominus illam possint sperare. Certitudo enim nō tollit spem sed tollit anxietatem, & turbationem: alias careret spe consequendi beatitudinem, cui esset eius futura consecutio revelata. Vnde consequēter non deficit in illis habitus infusus spei ut ab eo actus ille spei connaturaliter eliciatur.

⁶⁵ *Hec mihi sententia probabilior.*

CAPVT VII.

Circa Timorem.

D V B I V M XIII.

An Timor initialis sit timor filialis incipiens, habens secum vel potens habere servilem timorem?

Premitto, in genere duplicem esse actum, alium profectionis in bonum tibi conueniens

⁶⁶ *Nonnulla premittit.*

K 2

ueniens, alium fugā a malo tibi desconuenienti. Actus prosecutionis vocatur spes, actus fugā vocatur timor. Ad eandem enim virtutem pertinet, amare bonum, & odio malum habere; quia eadem ratione uterque actus vertitur: & inter se sunt ita subordinati, ut unus alterum necessario inferat: Ergo ad eandem virtutem pertinet sperare bonum sibi conueniens, & malum contrarium timere; uterque enim actus proprium commo- dū respicit. D. Tho. 2. 2. q. 17. & 19. Duplex vero hic timor est seruilis, ac filialis. Seruilis est quo inducimur ad non delinquendum, ex horrore pœnæ & seruilis dicitur, quod sit proprium seruorum timore pœnæ ad non male operandum induci. Timor vero filialis est affectus efficax, quo fugimus peccatum ex Dei complacentia, ne scilicet ipsum displiceamus; & filialis dicitur, quia proprium est filiorum induci ad non offendendum patrem ex ipsius complacentia. Profecto non tantum timore seruili & filiali inducimur ad non peccandum sed etiā initiali timore. Quæserim ergo, quid sit initialis timor?

67. Non est timor seruilis, sed filialis ipse incipiens & quasi imperfectus secum habens, sed filialis ipse incipiens. Quia huiusmodi filialis amor solet esse in initio. Sic D. Tho. 2. 2. q. 19. a. 7. & 8.

68. Est timor ipse seruilis, ut est radix timoris filialis eum introducens in animam. Quia huiusmodi seruilis timor in initio solet adesse, viam ad struat filiali. Ita Magist. in 3. dist. 34.

69. Primam sententiam communem Theologi esse non dubito, quam eligendam mihi duxi. Timor itaque initialis sic acceptus non distinguitur essentialiter a timore filiali, sed tantum accidentaliter: sicut imperfectum & perfectum & purum, & non purum in eadem specie. Dicitur vero timor iuste initialis, tum quia est timor filialis in initio, tum etiam quia est initium & dispositio ad timorem filialem purum atque perfectum.

D V B I V M XIV.

An timor seruilis eliciatur ab habitu Spei?

70. Ab habitu Spei non elicitur. Quia nec ab illo elicitur habitus: potest enim esse in peccatore, in quo præter habitus fidei, & spei, a quorum neutro elicitur, non est alius habitus infusus: neque ab habitu elicitur acquisito, quia timor seruilis supponit fidem, quam nullus habitus acquisitus supponit. Sic Bannes 2. 2. q. 19. a. 6.

71. Elicitur ab habitu spei. Quia desiderare efficaciter, erectè, & confidenter bonum à Deo potente illud potente illud conferre ex propria complacentia: & efficaciter, directè, ac timide fugere malum à Deo potente illud infligere ex propria complacentia, sunt moraliter eiusdem rationis, & habent eandem honestatem: imo physice formali specie non distinguuntur quia non specie desumpta ex obiecto formali modificatio ad actum spei, & ad actum timoris: neque ex obiecto formali modificatio ad actum bene-

volentia propriæ: sed tantum specie materiali desumpta ex obiecto formali constitutio affectus in esse concupiscentia, quod in ipso affectu est quasi materiale ad alia esse, seu ad alios respectus ipsius: sed affectus ille desiderij elicitur ab habitu & virtute spei: Ergo etiam affectus fugæ, qui verè est timor. Ita Suar de spe, d. 1. sect. 2. Lorca 2. 2. d. 14. Turrian. 2. 2. d. 63. Coninch d. 20. dub. 6.

Cum his opinor indicans, Bannes fallum supponere, nempe timorem seruilem non elici ab habitu spei. Quod autem dum magis perficitur charitas, minuitur timor pœnæ à Deo infligendæ, ob peccatum, non obstat ut timor hic sit actus honestus, & à virtute elicitus; quia non minuitur maiore perfectione charitatis nisi occasionaliter, nempe diminutione iudicij futuritionis pœnæ, ob cuius diminutionem minuitur modus timiditatis actu huiusmodi timoris imbibitus.

D V B I V M XV.

An timor ortus è virtute Spei sit in Beatis secundum proprium actum?

73. Est quidem. Quia id affirmat David Psal. 138. Timor Domini Sanctus permanens in seculum seculi. Et quamvis Augustinus affirmet exponi posse de timore quoad fructum, seu præmium, sicut & illud Psal. 9. Patienti pauperis non peribit in finem: nihilominus communiter à Patribus, & ab Theologis exponitur de timore ipso secundum se, & de eo ut sic exponit illud ipse August. 11. 34. in Ioan. & 11. 9. in Epist. 1. Ioan. In beatis igitur est actus timoris Sancti. Sic communiter Theologi, ut asserit Hurtad de spe, d. 2. diff. 3. Durand. in 3. dist. 34. q. 3. concedit beatis habitum timoris, sed eis denegat actum: sed immerito, quia scilicet potius potius loquitur de actu, quam de habitu ut ipse Hurtadus affirmat.

Non est in beatis timor secundum proprium actum. Quia beati cognoscunt sibi esse impossibilem Dei priuationem, damnationemque æternam: ergo eam timere non possunt. Timor enim proprie est alicuius mali possibili imminentis. Eadem ratione excludendus videtur filialis timor, qui proprie est culpæ, quatenus est offensa Dei, & etiam pœnæ per illam incurse propter à diuina possessione separari, & eius honore, quia æque beatis pœna & culpa est impossibilis, illiusque impossibilitatem illi cognoscunt: Igitur illa non possunt timere. Ita Durand citatus. & alij.

Ergo quidem, quia David cecinit, timorem Domini manere in seculum seculi: & de Christo Domino dixit Elaias, repleuissit eum Dominum Spiritu sui timoris: & Angeli, uti canit Ecclesia tremunt, & contremiscunt: existimo in beatis aliquem timorem esse statuent. & qualem Philosophi agnouerunt, ob illius beatissimi status securitatem: sed qualem Catholici agnoscunt possibilem cum illius perfectione. Inprimis ergo concedendum beatis assero timorem reuerentialem ortum ex cognitione diuinæ excellentiæ, ac propriæ utilitatis. Nam cum Deum beati

beati, & se ipsos perfectissime cognoscant, videantque se nimium diuinæ proportionatos familiaritatis efficiunt sane ei tremantes assistere, non tamen anxios, ac perturbatos, sed cum summa pace, ac securitate. Hæc igitur reuerentia simul cum humilitate dici solet communiter timor, non quia sit alicuius mali, sed quia est reuerentia admiratione plena. Deinde concefferim beatis filialem timorem, quo culpam, vt summum malum, & diuinæ bonitatis contrarium abhorreant. Neque obstat cognoscere, se esse à tam graui malo omnino securos; quia sufficit, quod attenta præcisè eorum naturæ illis sit possibile: hæc enim possibilitas remota sufficiens videtur causare in voluntate beati fugam. An non experimento comperit, nos tremere, ac pauere viso Leone ligato, à quo tamen scimus certo esse securos; quia sufficit apprehendere, illud malum nostræ naturæ esse possibile? Fateor, exemplum non esse adæquatum, tum quia timendo feram anxiamur, quod in beatis non contingit: tum quia malum, quod à fera nobis prouenire potest, absolute est possibile, vel quia possibile est à catena dissolui, vel illi coniungi. At beati cognoscunt, culpam, & privationem Dei illis esse impossibilem. Propter quæ credo cum Ferdinando de Castro p. 1. tr. 5. d. vni. pun. 3. num. 3. absoluto actu timoris refugere beatos id non posse, bene tamen per quandam simplicem actum, & quasi conditionatum. Et in hoc sensu non reputo inconueniens, quod refugiant peccatum damni, ac sensus, cum etiam apprehendere possint suæ naturæ præcisè spectatæ possibilem esse. Scio Valentiam 2. 2. d. 2. qu. 2. punct. 5. & Coninch. d. 2. o. de timore, dub. 9. censere, beatis non esse timorem etiam secundum hanc imperfectam rationem, quia sunt Deo intime vniti, & de sua incoluitate parum, de diuino honore multum solliciti.

tudo obtineri, est namque nostræ vitæ spiritalis anchora. Certum autem est obligare Spei præceptum, quoties necessarium est eius subsidio vt ad orationem, poenitentiam, vel tentationem vincendam. Quia præceptum obligans ad aliquem finem, obligat simul ad necessaria ad illum media exhibenda. At hæc obligatio non tam est ex præcepto Spei, quam ex præcepto orationis poenitentiae, ac vincendæ tentationis. Loquimur autem de directa Spei obligatione, & requirimus, num sit huiusmodi directa obligatio, cum primum rationis vltimū quis assequitur?

Est quidem directa actus Spei tunc obligatio. Quia eo tempore tenemur nos ad Deum conuertere, quod fieri non potest, quin in ipsum speremus, Sic Bannes 2. 2. q. 22. art. 1. dub. 2. Arag. ibi. Petr. Ledesm. tom. 2. summ. tract. 1. cap. 4. concl. 3.

Tunc non est actus Spei obligatio directa. Quia quæ à Doctoribus præfatis assignatur, non est obligatio directa Spei, sed conuersionis; quæ si fieri posset sine Spe, nullum de Spe esset præceptum. Ita Valent. 2. 2. d. 1. q. 4. pun. 1. Sanch. l. 2. Decal. c. 3. m. 3. Bonac. d. 3. q. 3. pun. 2. num. 1. Palao tom. 1. tractat. 5. d. vni. punct. 4. numero tertio.

Primæ sententiæ ratio non placet. Existimo enim conuersionem perfectam fieri posse sine speciali actu Spei eo ipso, quod Deum cognoscamus, vt summum bonum, illumque super omnia diligamus; quid enim impedire potest, quo minus fidem amor subsequatur sine vltimo actu Spei formaliter, & distincto? Sufficit namque regulariter, actum Spei mediare, vt dicamus Spem inter fidem, & charitatem medium locum tenere. Addiderim, pro illo instanti vltimo rationis non adesse hoc conuersionis ad Deum præceptum iuxta probabilem sententiam: sed necessarium esse, vt tempus aliquod prudentis arbitrio decurrat: ergo non adest tunc directa Spei obligatio.

CAPVT VIII.

Circa Præcepti Spei obligationem.

DVBIVM XVI.

An sit directa eliciendi actum Spei obligatio cum primum rationis vltimū quis assequitur?

DVBIVM XVII.

Obligaturne quis actum Spei elicere, quoties graui desperationis tentatione vexatur nisi vltimum actum Spei contrario obfirmet?

Obligatur equidem. Quia eodem præcepto, quo tenetur non desperare, tenetur & sperare, quando sperare, medium est necessarium, ne desperet. Sic Bannes 2. 2. q. 22. art. 1. dub. 2. Valent. 2. 2. d. 2. de Spe, q. 4. pun. 1. Sanch. lib. 2. Decal. c. 3. m. 3. Bonac. d. 3. q. 3. pun. 2. n. 2.

Non obligatur. Quia quis poterit agnoscere, medium esse necessarium, ad superanda desperationis tentamina actum Spei elicere, cum sint plurima alia media à Deo instituta ad quamlibet grauem desperationis tentationem superandam? Ergo nequit quis aperte agnoscere, an necessarium sit tunc actum Spei elicere: ergo eum gerere non obligatur. Ita Ferdinandez de Castro tom. 1. tract. 5. d. vni. pun. 4. num. 3.

Fateor ingenue sententiam primam verissimam esse, si aperte cognosceret qui desperationem.

76 De præcepto poenitentiae, & agnitione actus Spei eliciendi, cum nulla apparet. Receptum Spei potest esse affirmatiuum, vel negatiuum. Negatiuum semper obligat, quia semper tenemur, de diuina misericordia, & vitæ æternæ consecutione non desperare. De affirmatiuo non est constans Doctorum sententia quandonam obliget: etsi apud omnes cum D. Thoma 2. 2. q. 22. art. 1. sit receptum aliquando obligare, ex illo Psalm. 4. Sperate in domino, & ad Tit. 2. Expectantes beatam fidem, & ad Rom. 15. per patientiam, & consolationem Scripturarum Spem habeamus. Non enim sine Spe beatitudinis potest beati- Esch. & Mend. Theol. Mor. Tom. VI.

OPAR
Mor.
VI. VII.
IV